

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

The Study of Attitudes and Cultural Conservation Behaviors in
Multicultural Communities among Lower Secondary School Students in
Bangkok

สายสุดา ปันตระกูล^๑
Saisuda Pantrakool

Received: 8 May 2025

Revised: 10 September 2025

Accepted: 3 November 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๐ คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม และแบบสังเกตพฤติกรรม สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และการร่วมมือในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน พบว่า คะแนนทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมหลังเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมส่งผลเชิงบวกต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ผลงานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อบริบทสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรมไทย

^๑ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต อีเมล Saisuda_pan@dusit.ac.th

คำสำคัญ: ทักษะคิด, พฤติกรรม, การอนุรักษ์วัฒนธรรม, พหุวัฒนธรรม, การจัดการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were to study attitudes and cultural conservation behaviors in multicultural communities among grade 7 students in Bangkok, and to identify approaches for enhancing student participation in cultural and environmental conservation activities. This study used a mixed-methods approach. The quantitative sample consisted of 200 grade 7 students selected through purposive sampling. Research instruments included an attitude and behavior assessment form and a behavioral observation. The qualitative sample comprised 40 grade 7 student representatives, with data collected through structured in-depth interviews.

The findings indicated that students demonstrated high levels of attitudes and cultural conservation behaviors in multicultural communities, both overall and across dimensions. By aspect, the highest mean score was for the acceptance of cultural diversity, followed by cultural and environmental conservation, and cooperation in multicultural coexistence. A comparison of attitudes toward cultural diversity before and after participation in activities revealed that post-activity scores were significantly higher than pre-activity scores at the .05 level. Qualitative results further showed that participation in cultural activities had a positive impact on students' analytical thinking skills, which could be applied to learning management that fosters coexistence in multicultural societies.

This research provides implications for the development of learning management and activities tailored to school contexts, thereby promoting meaningful student participation in Thai multicultural society.

Keywords: Attitudes, Behaviors, Cultural Conservation, Multiculturalism, Learning Management

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวง มีประชาชนหลายเชื้อชาติ ศาสนาอาศัยอยู่ นับเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนพหุวัฒนธรรมจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม อาทิเช่น ชาวไทยพุทธ ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวตะวันตก ซึ่งแต่ละกลุ่มล้วนมีอัตลักษณ์และประเพณีเฉพาะทั้งในด้านภาษา

การแต่งกาย อาหาร ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา แต่ทุกกลุ่มสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้อย่างสงบสุข อีกทั้งยังเป็นภาพสะท้อนของความหลากหลายของคนที่มีความแตกต่างกันในสังคมไทย^{๒ ๓}

พหุวัฒนธรรมถือเป็นองค์ประกอบที่ทำทนายอย่างยิ่งในบริบททางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเนื่องจากต้องส่งเสริมและปลูกฝังให้ผู้เรียนเข้าใจ ยอมรับ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมจึงไม่ใช่เพียงเป้าหมายด้านคุณธรรมจริยธรรม แต่ยังเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ผู้เรียนต้องมี เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข^{๔ ๕} จากผลการวิจัยด้านการอยู่ร่วมกันในบริบทของพหุวัฒนธรรมในหลายภูมิภาคของประเทศไทย พบว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง บางส่วนขาดความตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และการแสดงออกทางพฤติกรรมที่สะท้อนอคติทางวัฒนธรรม^๖ และในโรงเรียนมีการบูรณาการแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน แต่ในการปฏิบัติจริง พบข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับชุมชน และขาดการประเมินผลที่วัดได้ทั้งด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขณะเดียวกันโรงเรียนหลายแห่งยังคงใช้รูปแบบการสอนที่เน้นเนื้อหาแบบวัฒนธรรมหลัก (Core Culture) คือ ค่านิยม บรรทัดฐาน และความเชื่อที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยโดยรวม ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของวัฒนธรรมท้องถิ่น และไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์หรือส่งเสริมวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง^{๗ ๘ ๙}

^๒ W. Sasanti, C. Hemtasin and T. Thongsuk, “The effectiveness of inquiry-based learning to improve the analytical thinking skills of sixth-grade elementary school students,” *Anatolian Journal of Education*. 9, 1 (2024): 37–56.

^๓ S. Sadoo., et al. “Developing critical thinking skills through social studies education in Thai classrooms,” *Journal of Buddhist Education and Research*. 9, 1 (2023):375–384.

^๔ P. Kwangmuang, et al. “The development of learning innovation to enhance higher order thinking skills for students in Thailand junior high schools,” *Heliyon*. 7, 6 (2021): e07309.

^๕ E. Gálvez-López, “Formative feedback in a multicultural classroom: a review,” *Teaching in Higher Education*. 30, 2 (2023): 463–482.

^๖ P. Pimdee, et al. “Enhancing Thai student-teacher problem-solving skills and academic achievement through a blended problem-based learning approach in online flipped classrooms,” *Heliyon*. 10, 7 (2024): e29172.

^๗ S. N. Tepa, K. R. Fyr, et al., “The importance and challenges of implementing multicultural music education in a music classroom at international schools in Bangkok, Thailand,” *Journal of Cultural Trends*. 72, 1 (2024): 72–86.

^๘ A. Sukkamart, et al. “Enhancing computational thinking skills in Thai middle school students through problem-based blended learning approaches,” *Cogent Education*. 12, 1 (2024): e2445951.

^๙ IPGCE. **4 key teaching challenges in Thailand vs. Qatar**, [Online]. Retrieved 1 May 2025, from: <https://www.ipgce.com/masters-education-teaching-challenges-thailand-qatar/>

การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้มีแนวโน้มที่จะแสดงออกทั้งทางบวกและทางลบต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การได้รับความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติจากโรงเรียนอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้เรียน เช่น การยอมรับเพื่อนต่างวัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งการเลือกสรรข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ^{๑๐ ๑๑} ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ควบคู่กับการมีส่วนร่วมในชุมชนจึงเป็นอีกหนึ่งวิธีการในการส่งเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกัน ^{๑๒}

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการส่งเสริมให้เกิดการอยู่ร่วมกันที่ดี ยังส่งผลต่อการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในมิติของความรู้ ทักษะ และค่านิยมในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร และเพื่อประเมินพฤติกรรมของนักเรียนในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่เหมาะสมต่อบริบทสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของเยาวชนในสังคมพหุวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

๑. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ทฤษฎีการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรม (Cultural Transmission Theory) เป็นแนวคิดพื้นฐานที่อธิบายกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ในบริบทของการศึกษาไทยที่มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการมุมมองทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเด็กและเยาวชนให้มีการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม สถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา และครอบครัว เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมทาง

^{๑๐} J. Narksompong. **Promotion of holistic multicultural education in Thailand**, [Online]. Retrieved 1 May 2025, from: https://www.academia.edu/6480251/Promotion_of_Holistic_Multicultural_Education_in_Thailand

^{๑๑} N. Watthanawara, et al. "Strategy of local curriculum development by participatory action research: A case study in multi-ethnic school, Chiang Mai, Thailand," **Academy of Strategic Management Journal**. 19, 2(2020): 1–19.

^{๑๒} A. H. Fatgehipon, "Multicultural education through social studies subjects for junior high school students in Maluku, Indonesia," **Issues in Educational Research**. 33, 3 (2023): 937–956.

วัฒนธรรมและครอบคลุมทุกกลุ่ม กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพจึงมีจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตีความและประเมินความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างสร้างสรรค์ และแนวความคิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม (Cultural Preservation) ความยั่งยืนทางวัฒนธรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า เมื่อนักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ดีจะสามารถเข้าใจและชื่นชมความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เหมาะสม และความสำคัญของการสร้างปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมในสถานศึกษา โดยให้ออกาสักนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้นจากหลายเชื้อชาติ พบว่าสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

๒. แนวคิดเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกัน

ทฤษฎีพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism Theory) ของ Banks และ Berry กำหนดกรอบแนวคิดที่สำคัญในการเข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรมในสังคมเดียวกัน สะท้อนให้เห็นลักษณะ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ การบูรณาการการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนและเตรียมความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วม ในสังคมพหุวัฒนธรรม และทฤษฎีการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Acculturation Theory) ของ John W. Berry กำหนดกรอบความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มจากวัฒนธรรมต่างๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้ในขณะที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ การประยุกต์ใช้หลักการทฤษฎีในการการรักษาลักษณะทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มและการสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักเรียนที่มีเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งช่วยส่งเสริมการยอมรับและลดอคติทางชาติพันธุ์ภายในห้องเรียน

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษาพบว่า การสร้างปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรมในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษากรณีจากโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการศึกษาสามารถส่งเสริมชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ และครูมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อวิธีที่ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเชื้อชาติ ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรทางศาสนา และครอบครัวในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมทางพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย การดำเนินการต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสังคมและให้ออกาสักนักเรียนในการสำรวจและชื่นชมมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น

แนวคิดและทฤษฎีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องมีการบูรณาการทั้ง การสร้างความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม และการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย

ต่อความหลากหลาย ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จของการจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและการยอมรับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน^{๑๓} โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๑. ขอบเขตของการศึกษา

๑.๑ ด้านเนื้อหา เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

๑.๒ ด้านกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่ตั้งอยู่ในชุมชนพหุวัฒนธรรมและมีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

๑.๓ ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวิถีชีวิต

๑.๔ ด้านเวลา ปีการศึกษา ๒๕๖๓

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๖๓ จำนวน ๑๕,๔๖๐ คน

๒.๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๐ คน โรงเรียนละ ๕๐ คน จาก ๔ โรงเรียน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ที่มีคุณสมบัติเฉพาะ จากความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา และความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมกิจกรรม

กลุ่มที่ ๒ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๐ คน โดยคัดเลือกจากระดับคะแนนสูง คะแนนกลาง และคะแนนต่ำ จำนวนโรงเรียนละ ๑๐ คน ๔ โรงเรียน

๓. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และแบบสังเกตพฤติกรรม

๓.๑ แบบประเมินทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ จำนวน ๑๕ ข้อ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม พฤติกรรมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

^{๑๓} Creswell, J. W., *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003).

๓.๒ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการเก็บข้อมูลจากตัวแทนนักเรียน เกี่ยวกับประเด็นประสบการณ์การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร

๓.๓ แบบสังเกตพฤติกรรมสำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมพหุวัฒนธรรม สำหรับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมพหุวัฒนธรรม โดยบันทึกลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนต่างศาสนา/วัฒนธรรม พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรม และการแสดงออกทางทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๔. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๔.๑ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม สังคม และการศึกษา จำนวน ๓ ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป ผลการคำนวณได้ค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๖๗

๔.๒ การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบประเมินไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๖

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยทำหนังสือขออนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียน และชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยแก่นักเรียน พร้อมทั้งขอความยินยอมจากนักเรียนและผู้ปกครอง จากนั้นดำเนินการแจกแบบประเมินให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนละ ๕๐ คน รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ คน และเมื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมินเรียบร้อยแล้ว ทำการคัดเลือกนักเรียนบางส่วนในกลุ่มที่มีระดับคะแนนสูง คะแนนกลาง และคะแนนต่ำ จำนวนโรงเรียนละ ๑๐ คน รวมทั้งสิ้น ๔๐ คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดเตรียมไว้

๖. การวิเคราะห์ข้อมูล

๖.๑ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ t-test for dependent samples รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

๖.๒ ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย เพื่อค้นหารูปแบบและแนวโน้มที่แสดงถึงทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียน

๗. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และสิทธิในการเข้าร่วมแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยและผู้ปกครองอย่างชัดเจน โดยผู้เข้าร่วม

การวิจัยสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวได้ตลอดเวลา โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้หรือสิทธิใด ๆ ของนักเรียน ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

๑. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ และการใช้ภาษาในครอบครัว

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

รายการ		จำนวน (๒๐๐ คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๙๓	๔๖.๕๐
	หญิง	๑๐๗	๕๓.๕๐
ศาสนา	พุทธ	๑๒๐	๖๐.๐๐
	อิสลาม	๖๖	๓๓.๐๐
	คริสต์	๑๔	๗.๐๐
เชื้อชาติ/ชาติพันธุ์	ไทย	๑๑๗	๕๘.๕๐
	ไทยเชื้อสายจีน	๔๐	๒๐.๐๐
	ตะวันตก	๑๐	๕.๐๐
	อื่น ๆ ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา ฯลฯ	๓๓	๑๖.๕๐
ภาษาที่ใช้ในครอบครัว	ภาษาไทยเป็นหลัก	๑๔๐	๗๐.๐๐
	ใช้ ๒ ภาษา (ไทย-อื่น ๆ)	๕๐	๒๕.๐๐
	ภาษาอื่นเป็นหลัก	๑๐	๕.๐๐
รวมทั้งหมด		๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๒๐๐ คน จาก ๔ โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๐ นับถือศาสนาพุทธจำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ มีเชื้อชาติไทย จำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๕๐ และภาษาที่ใช้ในครอบครัว ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสาร จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐

๒. การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม และการร่วมมือในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

ตารางที่ ๒ ทศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	แปลผล
ด้านการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	๔.๒๐	๐.๕๒	มาก
๑. นักเรียนรู้สึกภูมิใจในพหุวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร	๔.๒๕	๐.๕๕	มาก
๒. นักเรียนเชื่อว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นจุดแข็งของกรุงเทพมหานคร	๔.๔๐	๐.๔๕	มาก
๓. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ ได้	๔.๓๕	๐.๕๕	มาก
๔. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชน	๔.๒๐	๐.๖๐	มาก
ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	๔.๑๕	๐.๔๘	มาก
๕. นักเรียนเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนมุสลิม ชุมชนไทยพุทธ และชุมชนคริสต์	๔.๕๐	๐.๕๐	มาก
๖. นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชน	๔.๒๐	๐.๕๕	มาก
๗. นักเรียนสามารถประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน	๔.๒๕	๐.๖๐	มาก
ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม	๓.๙๐	๐.๖๐	มาก
๘. นักเรียนยอมรับและเคารพในความแตกต่างของวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนกรุงเทพมหานคร	๔.๑๐	๐.๖๐	มาก
๙. นักเรียนให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดในพื้นที่ศาสนสถานของทุกศาสนา	๔.๒๕	๐.๕๐	มาก
๑๐. นักเรียนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน	๔.๓๐	๐.๕๐	มาก
๑๑. นักเรียนสามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔.๒๕	๐.๕๕	มาก
ด้านความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	๔.๑๐	๐.๕๕	มาก
๑๒. นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับผู้คนต่างศาสนาในชุมชน	๔.๐๐	๐.๗๐	มาก
๑๓. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งวัฒนธรรมต่างๆ	๔.๑๐	๐.๖๐	มาก

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)	แปลผล
๑๔. นักเรียนมีส่วนในการสนับสนุนการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างคุ้มค่าในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน	๔.๐๕	๐.๖๕	มาก
๑๕. นักเรียนสามารถเสนอแนะทางการแก้ไขปัญหาคัดแย้งทางวัฒนธรรมได้	๔.๑๐	๐.๖๕	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๐๙	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๒ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D.=๐.๕๒) รองลงมาคือด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D.=๐.๔๘) และการร่วมมือในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D.=๐.๕๕) อันดับสุดท้าย คือทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D.=๐.๖๐)

๓. การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติและพฤติกรรมก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม

ตารางที่ ๓ ผลการเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติและพฤติกรรมทางวัฒนธรรมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

การเปรียบเทียบ		$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
ทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	๓.๖๕	๐.๗๒	๘.๔๒*	๑๙๙	.๐๐๐
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	๔.๓๒	๐.๕๓			
พฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรม	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	๓.๔๒	๐.๖๘	๗.๘๕*	๑๙๙	.๐๐๐
	หลังเข้าร่วมกิจกรรม	๔.๑๘	๐.๕๗			

* $p < .๐๕$

จากตารางที่ ๓ การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน พบว่า คะแนนทัศนคติต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๕๓) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๗๒) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ($t = ๘.๔๒$, $p < .๐๐๑$) และการเปรียบเทียบพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลังเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๑๘$, S.D. = ๐.๕๗) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๓.๔๒$, S.D. = ๐.๖๘) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ($t = ๗.๘๕$, $p < .๐๐๑$) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถส่งเสริมพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๔ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำแนกตามศาสนา

ตัวแปร	ศาสนาพุทธ (n = ๑๒๐)	ศาสนาอิสลาม (n = ๖๖)	ศาสนาคริสต์ (n = ๑๔)
ทัศนคติกับพฤติกรรม	.๖๕*	.๗๒*	.๖๘*
ทัศนคติกับทักษะการคิดวิเคราะห์	.๗๐*	.๗๕*	.๖๙*
พฤติกรรมกับทักษะการคิดวิเคราะห์	.๖๓*	.๖๗*	.๖๒*

* $p < .๐๕$

จากตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำแนกตามศาสนาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ (n = ๑๒๐) พบความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงระหว่างทัศนคติกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๗๐, p < .๐๕$) และความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม ($r = .๖๕, p < .๐๕$) และพฤติกรรมกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๖๓, p < .๐๕$)

กลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลาม (n = ๖๖) พบความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงระหว่างทัศนคติกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๗๕, p < .๐๕$) ทัศนคติกับพฤติกรรม ($r = .๗๒, p < .๐๕$) และความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางระหว่างพฤติกรรมกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๖๗, p < .๐๕$)

กลุ่มนักเรียนที่นับถือศาสนาคริสต์ (n = ๑๔) พบความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางถึงสูงระหว่างทัศนคติกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๖๙, p < .๐๕$) ทัศนคติกับพฤติกรรม ($r = .๖๘, p < .๐๕$) และพฤติกรรมกับทักษะการคิดวิเคราะห์ ($r = .๖๒, p < .๐๕$)

๔. การหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ พบประเด็นสำคัญในการหาแนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสามารถจัดกลุ่มเป็น ๓ ประเด็นหลัก ได้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

การยอมรับความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติ โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันจะช่วยสร้างความเข้าใจที่แท้จริงระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม นิทรรศการ การทำอาหาร หรือการแสดงศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนความหลากหลาย ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ตัวอย่างการให้คำสัมภาษณ์

“การที่เราได้ร่วมทำอาหารหรือจัดนิทรรศการ ทำให้พวกเราสามารถเรียนรู้ความต่างของกันและกันได้มากขึ้น”

ประเด็นหลักที่ ๒ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันข้ามวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันในกลุ่มหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนเคารพในความแตกต่าง ตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานเป็น

ทีมในกลุ่มที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเห็นว่าความต่างเป็นจุดแข็งในการแก้ปัญหาและการพัฒนาทักษะการคิด

ตัวอย่างการให้คำสัมภาษณ์

“การทำงานในกลุ่มหลายวัฒนธรรมช่วยให้เห็นมุมมองที่แตกต่างและสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาไปด้วยกันได้”

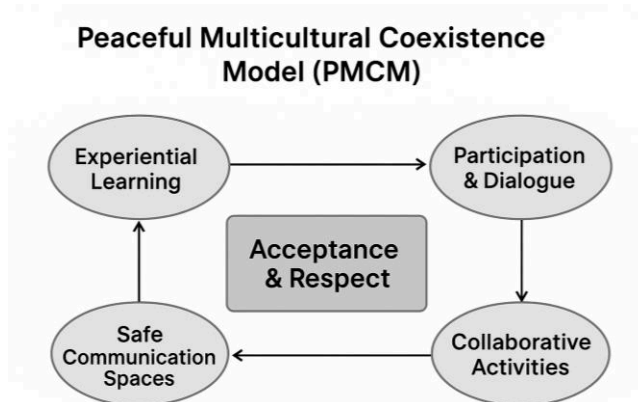
ประเด็นหลักที่ ๓ การสร้างพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็น

การเปิดพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้เกิดการรับฟังและการเรียนรู้ร่วมกัน การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการรับฟังกัน เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง

ตัวอย่างการให้คำสัมภาษณ์

“การมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นช่วยให้เราเข้าใจและเปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้มากขึ้น”

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพสนับสนุนข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงปริมาณ และสะท้อนว่านักเรียนมีศักยภาพในการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมทางสังคมในบริบทพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ ๑



ภาพที่ ๑ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

โมเดลการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (Peaceful Multicultural Coexistence Model หรือ PMCM) ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับและเคารพ (Acceptance & Respect) เป็นแกนกลาง การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมและการเสวนา (Participation & Dialogue) ทำให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือ (Collaborative Activities) ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาพื้นที่สื่อสารที่ปลอดภัย (Safe Communication Spaces) ซึ่งจะส่งผลกลับไปเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รูปแบบความสัมพันธ์นี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดอคติ เพิ่มความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีความหลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีการอภิปรายผลการวิจัยหลัก และการอภิปรายนัยยะเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. อภิปรายผลการวิจัยหลัก (Discuss the Main Finding)

ทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีและมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในระดับสูง ซึ่งสามารถสะท้อนผ่านผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม และทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพหุวัฒนธรรม โดยประเด็นการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนต่างศาสนา และความภูมิใจในพหุวัฒนธรรมของชุมชน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการรับรู้เชิงบวกที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความเข้าใจของตนเองกับประสบการณ์ตรงในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของตัวแทนนักเรียนที่เห็นว่าการเคารพในความแตกต่างทางศาสนา และการมีโอกาสดูแลเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมในโรงเรียน ยืนยันว่าการได้รับประสบการณ์ตรงมีบทบาทต่อการสร้างทัศนคติที่เปิดกว้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดวิเคราะห์กับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทัศนคติและพฤติกรรมด้านพหุวัฒนธรรม โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Kwinram^{๑๔} ที่ระบุว่า การคิดวิเคราะห์ช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นในบริบทสังคมที่หลากหลาย และเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีสติและเหตุผลในสังคมพหุวัฒนธรรม การเชื่อมโยงระหว่างการร่วมมือในการอยู่ร่วมกัน กับทักษะการคิดวิเคราะห์ยังสะท้อนผ่านผลสัมภาษณ์ ที่นักเรียนระบุว่า การทำงานกลุ่มกับเพื่อนจากต่างวัฒนธรรมช่วยให้เข้าใจความแตกต่างและแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Gálvez-López แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติร่วมกัน (collaborative experience) ทำให้เกิดการคิดสะท้อน (reflective thinking) ที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับความแตกต่างในสังคม

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าประเด็นเรื่องการมีพื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็นมีความสัมพันธ์กับทักษะการวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้เพียงเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และแสดงบทบาทเชิงสร้างสรรค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pimdee ที่เสนอว่า การพัฒนาพลเมืองวัฒนธรรมต้องใช้ทั้งการรู้ เข้าใจ และการลงมือทำผ่านการแสดงออกและปฏิสัมพันธ์ อีกทั้งผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนในด้าน

^{๑๔} S. Kwinram, T. Noisombut and W. Worapun, “The development of science learning achievement and analytical thinking of grade 7 students using 5E inquiry-based learning cooperated with graphic organizers,” *Journal of Educational Issues*. 8, 2 (2022): 433–444.

พหุวัฒนธรรมไม่ได้เกิดจากการรับรู้ข้อมูลเท่านั้น แต่เกิดจากการมีโอกาสมิ่ส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบอย่างมีเป้าหมาย เช่น การจัดเวิร์กช็อป นิทรรศการวัฒนธรรม และกิจกรรมข้ามวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางที่ Sadoo และ Tepa สนับสนุนว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างเสริมความเข้าใจและทักษะในบริบทสังคมที่หลากหลาย

๒. อภิปรายนัยยะเชิงปฏิบัติ (Discuss the Practical Implications)

การจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ความจำเป็นในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานข้ามวัฒนธรรมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การเรียนการสอนควรเน้นการให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ ในบริบทของความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การบริหารจัดการสถานศึกษา ควรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนควรคำนึงถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งมิติความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและประเมินพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ต่อการอยู่ร่วมกันและการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรม ของกรุงเทพมหานคร

๑. สรุปแก่นของปัญหาและคำตอบ (The Core Problem and The Answer) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีทัศนคติและพฤติกรรมอย่างไรต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร และมีแนวทางใดที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม คำตอบที่ได้จากการวิจัย พบว่า นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับมาก โดยเฉพาะในการยอมรับความแตกต่างและการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งนักเรียนยังมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในระดับดี และแสดงทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสนับสนุนผลเชิงปริมาณ โดยนักเรียนเสนอแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ได้แก่ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันในกลุ่มหลากหลายวัฒนธรรม และการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สะท้อนถึงความตระหนักรู้และศักยภาพในการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทัศนคติที่เปิดกว้างและพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับประสบการณ์จริงในบริบทของความหลากหลาย การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ คิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล

๒. คุณูปการเชิงทฤษฎี (Theoretical Contribution) การเชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติและพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการคิดส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม เช่นเดียวกับแนวคิดการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในบริบทการศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้

ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง

๓. นัยยะเชิงปฏิบัติและการจัดการ (Practical and Managerial Implications) การจัดการเรียนการสอน ควรบูรณาการกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการทำงานข้ามวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน การสร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

๑. ข้อจำกัด

งานวิจัยครั้งนี้จะใช้แนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ในการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยยังคงสะท้อนความหลากหลายทางเพศเพียงสองมิติ คือ ชาย และ หญิง ซึ่งไม่ครอบคลุมต่อประเด็นทางเพศสภาพและอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายมากขึ้นในปัจจุบัน ข้อจำกัดดังกล่าวอาจส่งผลให้การตีความผลการวิจัยยังไม่ครอบคลุมต่อทุกกลุ่มเพศสภาพ

๒. ข้อเสนอแนะ

๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (Practical Recommendations) การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เช่น นิทรรศการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมในหมู่นักเรียน

๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต (Future Research Recommendations) ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังความตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านประสบการณ์ตรงหรือการปฏิบัติจริง

บรรณานุกรม

Aukkapong Sukkamart, et al. "Enhancing computational thinking skills in Thai middle school students through problem-based blended learning approaches." **Cogent Education**. 12, 1 (2024): 2445951. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2445951>

Creswell, J. W. **Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches** .2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage, 2003.

Fatgehipon, A. H. "Multicultural education through social studies subjects for junior high school students in Maluku, Indonesia." **Issues in Educational Research**. 33, 3 (2023): 937–956.

- Gálvez-López, E. “Formative feedback in a multicultural classroom: A review.” **Teaching in Higher Education**. 30, 2 (2023): 463–482. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://doi.org/10.1080/13562517.2023.2186169>
- IPGCE. **4 key teaching challenges in Thailand vs. Qatar**. [Online]. Retrieved 1 May 2025, from: <https://www.ipgce.com/masters-education-teaching-challenges-thailand-qatar/>
- Joanne Narksompong. **Promotion of holistic multicultural education in Thailand**. [Online]. Retrieved 1 May 2025, from: https://www.academia.edu/6480251/Promotion_of_Holistic_Multicultural_Education_in_Thailand
- Nanthawan Watthanawara, et al. “Strategy of local curriculum development by participatory action research: A case study in multi-ethnic school, Chiang Mai, Thailand.” **Academy of Strategic Management Journal**. 19, 2 (2020): p.1–19. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://www.abacademies.org/articles/Strategy-of-local-curriculum-development-by-participatory-action-research-a-case-study-in-multi-ethnic-school-chiang-mai-Thailand-1939-6104-19-2-532.pdf>
- Paitoon Pimdee, et al. “Enhancing Thai student-teacher problem-solving skills and academic achievement through a blended problem-based learning approach in online flipped classrooms.” **Heliyon**. 10, 7 (2024): e29172. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e29172>
- Parama Kwangmuang, et al. “The development of learning innovation to enhance higher order thinking skills for students in Thailand junior high schools.” **Heliyon**. 7, 6 (2021): e07309. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07309>
- Sujittra Sadoo., et al. “Developing critical thinking skills through social studies education in Thai classrooms.” **Journal of Buddhist Education and Research**. 9, 1 (2023): 375–384.
- Surat Kwinram, Teerachati Noisombut and Wittaya Worapun “The development of science learning achievement and analytical thinking of grade 7 students using 5E inquiry-based learning cooperated with graphic organizers.” **Journal of Educational Issues**. 8, 2 (2022): 433–444. [Online]. Retrieved 2025, from: <https://doi.org/10.5296/jei.v8i2.20182>
- Tepa, S. N., Fyr, K. R., et al. “The importance and challenges of implementing multicultural music education in a music classroom at international schools in Bangkok, Thailand.” **Journal of Cultural Trends**. 20, 37 (2024): 72–86.
- Wipaporn Sasanti, Chulida Hemtasin and Tawan Thongsuk. “The effectiveness of inquiry-based learning to improve the analytical thinking skills of sixth-grade elementary school students.” **Anatolian Journal of Education**. 9, 1 (2024): 37–56.